

BETÆNKNING

VEDRØRENDE

SØNDERJYDSK HYPOTEKLANEFOND
OG
LÅNEKASSEN FOR SØNDERJYLLAND

afgivet af det ved finansministeriets skrivelse af 13. december 1957
nedsatte udvalg.

BETÆNKNING NR. 224

1959

Indholdsfortegnelse.

Kapitel 1.		Kapitel 3.	
UDVALGETS NEDSÆTTELSE	5	UDVALGETS OVERVEJELSER OG FORSLAG TIL NYORDNING	
Kapitel 2.		<i>A. Sønderjydske Hypoteklånepand.</i>	.11
DE TO INSTITUTIONERS NUVÆRENDE FORHOLD:		<i>li. Lånepandepand for Sønderjydske</i>	.12
<i>A. Sønderjydske Hypoteklånepand.</i>	.6	LOVUDKAST14
1. Oprettelse og virksomhed.....	.6		
2. Organisation6		
3. Økonomisk stilling6		
<i>B. Lånepandepand for Sønderjydske</i>	.8	BILAG16
1. Oprettelse og virksomhed8		
2. Organisation9		
3. Økonomiske stilling9		

Kapitel 1.

Udvalgets nedsættelse.

Finansministeren har under 13. december 1957 besluttet at nedsætte et udvalg med den opgave at foretage en undersøgelse af de organisatoriske og administrative problemer, der knytter sig til Sønderjyds Hypoteklånepfond og Lånecassen for Sønderjylland, samt at fremsætte forslag vedrørende de 2 institutioners fremtidige stilling med henblik på opnåelse af en besparelse og forenkling og har samtidig anmodet departementschef E. Dige, departementet for finansvæsenet, om at ville overtage hvervet som formand for udvalget, der iøvrigt fik følgende sammensætning:

Direktør F. Heick, M. F., Viborg,
fhv. folketingsmand, amtsrådsmedlem Alfred Kristensen, Bylderup Bov,
borgmester, bankdirektør J. Paulsen,
Tønder,
konsulent, højskolelærer Frederik Slipsager,
M. F., Søndre Landevej 93, Sønderborg,

redaktør Bjørn Svensson, H. P. Hanssensvej 9, Haderslev,
fhv. folketingsmand, husmand F. Teichert,
Søgaard pr. Kliplev,
generaldirektør Knud Korst,
departementet for told- og forbrugsafgifter,
afdelingschef Jørgen Andersen,
departementet for finansvæsenet,
afdelingschef Sv. Aistrup,
departementet for finansvæsenet.

Endvidere har daværende afdelingschef i boligministeriet V. Nørby og efter dennes iratræden kontorchef Bløcher, boligministeriet, deltaget i de møder i udvalget, hvor spørgsmål vedrørende Sønderjyds Hypoteklånepfond har været behandlet.

Som sekretær for udvalget beskikkedes ekspeditionssekretær Jon V. Madsen, finansministeriet.

Kapitel 2.

De 2 institutioners nuværende forhold.

A. Sønderjydske Hypoteklånepand.

1. Oprettelse og virksomhed.

Sønderjydske Hypoteklånepand blev oprettet ved lov nr. 33 af 28/2 1927, jfr. tillægslove af 31/3 1931 og 4/12 s. å., med det formål at yde lån mod sekundære pantet i landejendomme i Sønderjylland.

For lånene hæfter låntagerne solidarisk.

Fondens udlånsmidler blev i henhold til lovens bestemmelser tilvejebragt ved, at fonden med statsgaranti optog et parilån på 20 mill. kr. af Kongeriget Danmarks Hypotekbank. Endvidere blev der optaget et lån af hypotekbanken på 2 mill. kr., der blev henlagt i stats- og kreditforeningsobligationer som en særlig risiko-udligningsfond. Virksomheden, der skulle være af midlertidig karakter, blev fastsat til 3 år. Efter en ekstraordinær udlånsperiode er udlånsvirksomheden endeligt afsluttet i 1935.

2. Organisation.

Lånepand har en bestyrelse på 2 medlemmer, der er under tilsyn af en kontrolkomité på 15 medlemmer. Af disse udnævnes 5 af boligministeren, medens resten vælges af låntagerne. Kontrolkomitéen er ulønnet, medens der ydes bestyrelsen et samlet honorar på 6.000 kr. årligt.

Det ved lånepand beskæftigede personale består af følgende:

1 direktør med juridisk uddannelse, der aflønnes med 10.000 kr. årligt + sædvanligt procenttillæg. Den pågældende er født 1906 og ansat 1933.

1 bogholder, der aflønnes som overassistent i statens tjeneste. Født 1901 og ansat 1929.

1 kontorfuldmægtig, der aflønnes som assistent i statens tjeneste. Født 1903 og ansat 1927.

1 overenskomstlønnet funktionær.

Forsåvidt angår direktøren, bogholderen og kontorfuldmægtigen er der i 1936 oprettet en pensionsordning med Statsanstalten for Livsforsikring, hvorefter der ydes de pågældende en alderspension fra 65 års alderen på halvdelen af den til enhver tid oppebårne løn, hvilket formentlig må forstås som lønnen på fratrædelsestidspunktet, og en enkepension på halvdelen af egenpensionen. Endvidere ydes invalide- og børnepension. De pågældende betaler 2/3 af præmierne, dog for gifte ikke udover 5 % og for ugifte ikke over 10% af den årlige løn, medens resten af præmien udredes af fonden. Fondens bidrag andrager ifølge regnskaberne for 1956/57 og 1957/58 hhv. 12.292 kr. og 15.205 kr.

3. Økonomiske stilling.

Ved etableringen var det en forudsætning, at lånepandens indtægter skulde dække udgifterne, ligesom der skulle ske rimelige henlæggelser til reservefondet m. v.

Under landbrugskrisen i 1930'erne viste det sig imidlertid, at fonden bl. a. på grund af et stort antal tvangsauktioner ikke kunne klare sine forpligtelser overfor Kongeriget Danmarks Hypotekbank. Ved lov nr. 164 af 5. maj 1934 om lempelser for visse lån til sønderjydske landbrugere, handlende, håndværkere, fiskere m. fl. søgte man at afhjælpe den opståede krisesituation.

I medfør af denne lovs § 4, stk. 1, blev lånepandens reservefond afskrevet som tabt, hvorhos det blev bestemt, at den låntagerne påhvilende pligt til under visse betingelser at yde overordentlige bidrag til reservefondet kun kan gøres gældende, når indenrigsministeren skønner det forsvarligt og da efter nærmere af ministeren fastsatte regler.

Ifølge lovens § 4, stk. 2, skulle risikoudligningsfondens beholdning af obligationer realiseres af bestyrelsen efter nærmere forhandling med indenrigsministeriet, og det herved fremkomne beløb skulle anvendes til betaling af hypoteklånefondens restancer til Kongeriget Danmarks Hypotekbank, hvorefter risikoudligningsfonden skulle ophæves.

Endelig bestemte lovens § 7, stk. 1, at der på de årlige finanslove under indenrigsministeriets budget skulle optages det beløb, der var nødvendigt til betaling af ydelsen af de af Sønderjydske Hypoteklånefond i Kongeriget Danmarks Hypotekbank optagne lån og omkostningerne ved fondens drift efter fradrag af de beløb, der indgik fra hypoteklånefonden.

I tiden indtil 1940/41 betalte statskassen derefter ialt 746.702 kr. til dækning af fondens driftsunderskud, men i tiden fra 1940/41 til 1956/57 var fondens driftsresultater så gunstige, at man udover at dække driftsudgifterne var i stand til at tilbagebetale staten 575.158 kr., således at statens tab i de forløbne år androg 171.544 kr., hvortil dog kommer tabet af risiko-udligningsfonden på 1.850.000 kr.

Fra og med regnskabsåret 1950/51 gennemførtes den nyordning, at de årlige overskud ikke skulle indbetales til statskassen, men blev tilladt overført til en konto: Gæld til statskassen, for at stille den fornødne driftskapital til rådighed for fonden. På denne konto henstår for tiden ca. 148.000 kr. incl. et beløb på 50.000 kr., der i 1928 blev stillet til rådighed af Sønderjyllands Kreditforening til styrkelse af reservefonden.

Af lånefondens oprindelige udlån på 20 mill. kr. reterer pr. 1. april 1958 ca. 7,3 mill. kr., fordelt på 1.920 lån, der vil være indfriet senest 1976. Samtlige lån har ifølge de foreliggende oplysninger nu sikkerhed indenfor ejendomsskyldvurderingen, og der skulle således ikke være risiko forbundet med de pågældende lån.

Gælden til Kongeriget Danmarks Hypotekbank og til statskassen udgjorde pr. 1. april 1958 hhv. ca. 7,4 mill. kr. og ca. 148.000 kr., men da der foruden pantefordringerne på ca. 7,3 mill. kr. er en bank-

kasse- og girobeholdning på ca. 336.000 kr., er der fuld dækning for de skyldige beløb.

Fondens overskud har siden 1950/51 udgjort følgende beløb:

1950/51.	51.218	kr.
1951/52.	13.180	-
1952/53.	24.755	-
1953/54.	7.942	-
1954/55.783	-
1955/56.217	-
1956/57.188	-
1957/58.	— 18.095	-

Fondens regnskaber for 1955/56, 1956/57 og 1957/58 udviser følgende:

<i>Indtægter.</i>	1955/56	1956/57	1957/58
	kr.	kr.	kr.
Reservefondens bidrag..	55.749	54.579	52.919
Gebyr og renter.	12.560	12.124	10.074
Indgået på tidligere			
afskrevne tab.	10.343	22.884	12.700
Vurdering og besigtigelse	92	310	393
	78.745	89.898	76.086
<i>Udgifter.</i>			
Administration	78.528	89.710	94.181
Overskud:	217	188	÷ 18.095

Af foranstående fremgår, at lånefondens overskud har været stadig faldende og for sidst afsluttede regnskab er blevet negativt, medens administrationsudgifterne viser stigende tendens.

På denne baggrund blev det i overensstemmelse med § 18 i fondens statutter tilladt, at fondens bestyrelse pålagde debitorerne et ekstraordinært bidrag til reservefonden på 1 % af lånenes hovedstol fordelt over december termin 1957 og juni termin 1958. Underskuddet i 1957/58 er dækket gennem denne ekstraordinære opkrævning, ligesom der herigennem skulle være mulighed for at udligne yderligere nogle få års eventuelle underskud.

Administrationsudgifterne har i de nævnte finansår udgjort følgende:

	1955/56 kr.	1956/57 kr.	1957/58 kr.
Lønninger:			
Bestyrelse	6.000,00	6.000,00	6.000,00
Direktør og per- sonale	53.462,22	57.932,66	59.856,00
Revision	1.000,00	2.555,00	1.867,00
Diæter og rejsegodt- gørelser i anledning af bestyrelses- og kontrolkomitémøder	1.320,43	2.010,07	1.179,00
Rejser m. m	330,00	167,40	205,00
Husleje	1.700,00	1.700,00	1.750,00
Varme, belysning og rengøring	3.181,90	2.953,47	2.808,00
Tryksager, kontor- artikler	1.769,85	1.973,05	1.938,00
Annoncer, bladhold	417,44	414,95	528,00
Telefon, porto, fragt	1.339,23	710,17	982,00
Forsikringer	217,65	172,95	203,00
Pensionsforsikringer	7.347,54	12.291,90	15.205,00
Diverse udgifter ...	441,45	828,60	873,00
Udgifter ved flyt- ning	-	-	786,00
Ialt: 78.527,71	89.710,22	94.180,00	

B. Lånecassen for Sønderjylland.

1. Oprettelse og virksomhed.

Lånecassen for Sønderjylland blev oprettet ved lov al 28. juni 1920 med det formål at yde driftslån til handlende, næringsdrivende og landbrugere, der som følge af krigen, markens fald eller andre årsager ikke rådede over eller ad anden vej kunne skaffe sig tilstrækkelig driftskapital til grundlæggelse eller opretholdelse af deres økonomiske virksomhed. I almindelighed blev der ikke krævet sikkerhed for de pågældende lån.

Til lånekassens virksomhed blev der stillet 10 mill. kr. til rådighed af statskassen.

Efter loven skulle lånekassens virksomhed ophøre med udgangen af finansåret 1921/22, men den i 1924/25 væsentligst på grund af kronestigningen opståede uro om de økonomiske forhold i Sønderjylland medførte, at der ved lov af 18. marts 1925 blev givet hjemmel til dels at yde lån i overensstemmelse med det oprindelige formål, dels at yde lån til invalide. Endelig blev lånekassen ved lov nr. 38 af 2. marts 1927 genop-

rettet og samtidig blev rådighedsbeløbet forhøjet fra 10 til 15 mill. kr.

Lånekassens virksomhed falder i 4 afdelinger:

1. afdeling.

De oprindelige lån. Udlånsvirksomheden er afsluttet, for så vidt angår lån ydet i medfør af forannævnte lovbestemmelser.

2. afdeling.

Lån til personer, der oppebærer invalideforsørgelse i henhold til § 6 i lov nr. 100 af 29. marts 1924 om forsørgelse af militære invalider og sådanne efterladte i de sønderjydske landsdele.

3. afdeling.

Lån til landmænd i henhold til § 3 i lov af 29. marts 1924 om foranstaltninger til fremme af hensigtsmæssig jordfordeling mellem landejendomme i Sønderjylland. Udlånsvirksomheden er afsluttet efter vedtagelse af lov nr. 8 af 9/1 1940, jfr. lov nr. 293 af 30/6 1941 om foranstaltninger til fremme af hensigtsmæssig jordfordeling mellem landejendomme.

4. afdeling.

Lån til handlende, håndværkere og andre næringsdrivende samt landbrugere og fiskere i Sønderjylland, der ikke råder over eller ad anden vej kan skaffe sig tilstrækkelig driftskapital til grundlæggelse eller opretholdelse af selvstændig økonomisk virksomhed, herunder også erhvervelse af fast ejendom.

Efter forslag af den i 1925 nedsatte real-kreditkommission blev der med statsgaranti som særlig foranstaltning til landbrugets ophjælpning stillet 8,7 mill. kr. til rådighed for sønderjydske sparekasser m. v. Beløbet blev fremskaffet på følgende måde:

Bikuben	2,0	mill.	kr.
Sparekassen for København og Omegn	2,0	-	-
Post- og telegrafvæsenet (girokantoret)	2,7	-	-
Bondestandens Sparekasse . .	1,0	-	-
Apotekerfonden	1,0	-	-
Ialt 8,7	mill.	kr.	

Da en del af sparekasserne senere måtte likvidere, indtrådte lånekassen som kreditor for de af 5 likviderede sparekasser placerede realkreditlån på ialt 700.000 kr. Restgælden pr. 1/4 1958 på de tilbageværende 37 lån udgør 57.206,05 kr. ifølge lånekassens regnskab for 1957/58.

Iøvrigt er de 8,7 mill. kr. forlængst tilbagebetalt til hovedkreditorerne.

Endvidere er de senere akkordlån til sønderjydske landbrugere blevet bevilget af lånekassens bestyrelse, ligesom lånekassen fik hjemmel til at yde lån til supplerende af akkordlånene.

Restgælden pr. 1/4 1958 for så vidt angår de resterende 516 akkordlån udgør 174.961,39 kr.

Indenfor visse serier kan der ydes lån af lånekassens tilbagevendende midler, men dette kræver hvert år bevillingsmæssig hjemmel.

2. Organisation.

Lånekassen ledes af en bestyrelse, der udnevnes af finansministeren. Det er ikke i loven fastsat, hvor mange medlemmer bestyrelsen skal bestå af, men for øjeblikket er der 18 medlemmer, der oppebærer et samlet honorar på ca. 28.000 kr.

Siden 1928 har lånekassen som lokal repræsentation haft 5 amtsudvalg, der afgiver indstillinger til lånekassen om lånebevillinger. Udvalgene består af medlemmer af lånekassens bestyrelse.

Den daglige administration varetages af 2 direktører, og personalet består iøvrigt af 2 fuldmægtige, 1 overassistent, 3 assistenter og 2 kontorassistenter.

Hovedrevisionen foretages af en statsautoriseret revisor, medens den løbende revision udføres af en ekspeditionssekretær i finansministeriet.

Lånekassens nuværende direktion består af en direktør, der aflønnes med et honorar på 3.000 kr. årlig + sædvanligt tillæg, medens stillingen som administrerende direktør ikke er besat, men bestrides af en fuldmægtig. Den pågældende samt de 2 øvrige fuldmægtige aflønnes fra 1. april 1958 at regne med et beløb svarende til slutlønnen uden pensionsfradrag for tjenestemænd i 21. lønningsklasse. Der ydes endvidere den fungerende direktør et vederlag på

4.800 kr. årlig uden regulering for varetagelse af direktionsforretningerne. Det øvrige personale aflønnes med samme lønninger som statstjenestemænd i tilsvarende stillinger.

Ved finansministeriets skrivelse af 8. februar 1943 er der givet de i lånekassen ansatte funktionærer, der den 1. januar 1943 var 38 år eller derover, tilsagn om ved afskedigelse på grund af alder, svagelighed eller anden utilregnelig årsag at få tilstået en årlig understøttelse af statskassen om trent svarende til $\frac{2}{3}$ af den pension, der ville have tilkommet dem som statstjenestemænd, medens det for fastansatte funktionærer, der var 32 år eller derunder, og for fremtidig fastansatte blev bestemt, at der kunne tegnes pensionsforsikringer i Statsanstalten for Livsforsikring, således at lånekassen afholder halvdelen af præmien.

3. Økonomiske stilling.

Af de 15 mill. kr., der i sin tid blev stillet til rådighed af staten til lånekassens drift, har lånekassen tilbagebetalt ialt 3.630.000 kr., således at statens tilgodehavende nu udgør 11.370.000 kr. Tilbagebetalingen fandt sted i årene 1922-26, og siden dette tidsrum er der ikke afdraget på beløbet. Der er aldrig svaret rente til staten af det skyldige beløb.

Det skal i denne forbindelse bemærkes, at de midler, som lånekassen ikke havde udlånt på sædvanlig måde, oprindeligt blev indsat på en almindelig bankkonto. Denne ordning fandt finansministeriet ikke tilfredsstillende, hvorefter midlerne blev indsat på indlånskonto i finansministeriet, hvor de forrentes med 0,5 % over den til enhver tid gældende højeste bankindlånsrente for beløb på anfordring, hvilket for tiden er 3 % p. å.

Den kapital, der således forrentes, var oprindeligt både de midler, der var udlånt af statskassen til lånekassens virksomhed og lånekassens reservefond = egenkapitalen.

I betragtning af, at der ikke blev svaret rente til staten af de til rådighed stillede midler, blev der efter forhandling i 1955 truffet den ordning, at kun lånekassens reservefond (egenkapitalen) skal forrentes

i overensstemmelse med foranstående, medens grundkapitalen ikke forrentes.

Lånekassens samlede rådighedssum pr. 1. april 1958 udgør ca. 13.790.000 kr., nemlig restlån af staten 11.370.000 kr. og reservefond (egenkapital) 2.420.000 kr. Af disse midler indestår ca. 8,0 mill. kr. på indlånskonto i finansministeriet, medens ca. 500.000 kr. er almindelig kasse- og bankbeholdning. Der er således af de samlede midler kun udlånt ca. 5,3 mill. kr. fordelt på 2.456 lån.

Til belysning af udlånenes fordeling på de enkelte kategorier af låntagere, skal oplyses, at udlånene i regnskabsårene 1954/55, 1955/56 og 1956/57 har været følgende:

1954/55:

275 lån til samlet beløb 941.700 kr.

Heraf:

landmænd 653.000 kr.
 arbejdere _____ 63.700 -
 håndværkere 40.000 -
 handlende 106.900 -
 andre 78.100 -

1955/56:

240 lån til samlet beløb 812.550kr.

Heraf:

landmænd 562.500 kr.
 arbejdere _____ 53.900 -
 håndværkere 35.150 -
 handlende 121.000 -
 andre 40.000 -

1956/57:

236 lån til samlet beløb _____ 919.900 kr.

Heraf:

landmænd 674.100 kr.
 arbejdere 54.150 -
 håndværkere 77.500 -
 handlende 37.500 -
 andre 76.650 -

Det tilføjes, at der i de 3 nævnte finansår er givet lånekassen tilladelse til af egne midler at udlåne 900.000 kr. årlig, og at

udlånsbeløbenes gennemsnitlige størrelse andrager følgende beløb:

1954/55: ca. 3.425 kr.
 1955/56: - 3.400 -
 1956/57: - 3.900 -

Lånekassens driftoverskud har i de 5 seneste regnskabsår andraget:

	Overskud kr.	Rente af ind- lånskonto kr.	Egentligt overskud kr.
1953/54	209.479	179.432	30.047
1954/55	221.538	200.000	21.538
1955/56	110.156	74.835	35.321
1956/57	90.857	78.708	12.149
1957/58	99.103	81.883	17.220

Det fremgår heraf, at overskudet incl. rente af indlånskonto oprindeligt har ligget på godt 200.000 kr. årlig, men at det i de senere år er gået ned til omkring 100.000 kr., hvilket skyldes den forannævnte nyordning af rentespørgsmålet, hvorefter kun lånekassens egenkapital forrentes af staten.

Administrationsudgifterne har i de 3 sidste regnskabsår udgjort følgende:

	1955/56 kr.	1956/57 kr.	1957/58 kr.
Honorarer til bestyrelsen	26.085	27.337	28.013
Møder, rejser og diæter	10.114	9.424	10.343
Honorarer til direktion og personale	162.195	172.350	174.377
Porto	3.619	3.777	3.645
Salærer, retsgebyrer o. lign.	331	1.553	562
Bøger og skrivemateriale	1.582	864	1.412
Tryksager	423	855	1.983
Aviser	206	221	230
Telefon og telegraf	935	966	987
Husleje og varme	7.293	8.538	8.308
Pensionstilskud	401	328	214
Forsk. udgifter	1.357	2.081	1.089
	214.541	228.294	231.163

Kapitel 3.

Udvalgets overvejelser og forslag til nyordning.

A. Sønderjydske Hypoteklånefond.

Efter at en gennemgang at lånefondens nuværende forhold har vist,

at fonden forlængst har afsluttet sin udlånsvirksomhed,

at samtlige lån ifølge de foreliggende oplysninger nu har sikkerhed indenfor ejendomsskyldvurderingen, og

at fondens drift gennem de senere år har udvist stadig faldende overskud og for sidste regnskabsår endda fremviser et driftsunderskud på godt 18.000 kr., der har måttet dækkes gennem ekstraordinære bidrag fra debitorerne, finder udvalget, at lånefondens bør ophæves som selvstændig virksomhed.

I forbindelse med en nyordning finder udvalget, at der i overensstemmelse med fondens hidtidige praksis bør tilsikres låntagerne adgang til omprioritering indenfor den enkelte ejendoms ejendomsværdi med tillæg af den værdi af besætning og inventar, der opgives til skattevæsenet, men dog ikke udover den i lov nr. 33 af 28. februar 1927, § 3, stk. 1, fastsatte begrænsning, hvorefter de af fonden ydede lån ikke kan overstige 25 % af normalt kreditforeningslån i vedkommende ejendom, og nævnte lån i forbindelse med det foranstående lån som 1. prioritet kan aldrig udgøre mere end ialt 75 % af ejendommens værdi med besætning og inventar.

Samtidig bør der som hidtil tillades relaxation efter tilsvarende retningslinjer.

Det har været overvejet at foreslå den nuværende administration henlagt til finansministeriets statsaktivforvaltning, hvilket efter foretagen undersøgelse vil kunne ske uden personaleforøgelse i finansministeriet.

Imidlertid har man fra sønderjydske side udtrykt ønske om at bevare administratio-

nen af de pågældende lån i de sønderjydske landsdele, og efter forhandlinger mellem foreningen af sønderjydske sparekasser og finansministeriet er der opnået enighed om at overdrage hypoteklånefondens fordringer til de sønderjydske sparekasser i overensstemmelse med de retningslinjer, der fremgår af det som bilag 1 fremlagte udkast til overenskomst mellem statskassen og sparekasserne.

Udvalget, der kan tiltræde den nævnte løsning, skal herefter *foreslå*, at Sønderjydske Hypoteklånefond ophæves, at fondens fordringer af finansministeriet på statskassens vegne overdrages til de sønderjydske sparekasser, og at der fremsættes lovforslag med henblik herpå i overensstemmelse med det under kapitel 4 anførte forslag.

Vedrørende det ved institutionen beskæftigede personale skal bemærkes, at der ikke består nogen retlig forpligtelse for hypoteklånefondens eller finansministeriets til at skaffe personalet fortsat beskæftigelse, ligesom løsningen af det principielle spørgsmål vedrørende institutionens fremtid ikke kan gøres afhængig heraf, men udvalget har fundet det rimeligt, at der tages størst muligt hensyn til de personalemæssige problemer i forbindelse med fondens ophævelse.

En flytning af personalet fra Tønder vil næppe være praktisk bl. a. under hensyn til personalets alder og særlige tilknytning til Sønderjylland, og man har derfor undersøgt mulighederne for, om de pågældende kunne placeres i landsdelen og så vidt muligt i Tønder.

Der har herved vist sig mulighed for ansættelse af den nuværende direktør som leder af det administrative arbejde ved det

nye tekniske kontor, der oprettes i Sønderjylland under statens jordlovsudvalg.

Derimod har det ikke været muligt at finde nogen endelig løsning for så vidt angår fondens bogholder og kontorfuldmægtig, der har været ansat siden henholdsvis 1929 og 1927 samt den overenskomstlønne funktionær.

I betragtning af de to førstnævntes lange virke ved hypoteklåneponden og deres nære tilknytning til Sønderjylland finder udvalget, at der bør gives de pågældende et opsigelsesvarsel på 1 år, således at de herved får en rimelig mulighed for at finde anden beskæftigelse.

Selv om de pågældende opnår anden stilling, må det dog findes rimeligt, at de bidrag til deres pensionsforsikringsordning, som hypoteklåneponden hidtil har ydet, fremdeles bliver dækket uden udgift for de pågældende, så længe forsikringen oprettholdes. Udvalget foreslår endvidere, at det, såfremt de 2 funktionærer ikke ved opsigelsesfristens udløb har opnået en beskæftigelse, der indtægtsmæssigt i det væsentlige svarer til den hidtidige, optages til velvillig overvejelse fra statesn side at dække udgiften ved som en art ventepengeordning at lade den fra 65-års alderen gældende pension træde i kraft forinden opnåelsen af denne alder.

Den overenskomstlønnede funktionær skulle næppe give anledning til problemer, idet den pågældende formentlig uden vanskelighed vil kunne finde anden beskæftigelse.

Ved den foreslåede nyordning skulle der kunne opnås en besparelse på ca. 75.000 kr. årlig.

B. Låneponden for Sønderjylland.

Efter en gennemgang af lånekassens forhold har udvalget overvejet forskellige muligheder for en nyordning.

Den tanke har været fremme at henlægge lånekassens administration til Sønderjylland, således at alene opkrævningen af terminsydelse skulle foretages af finansministeriets statsaktivforvaltning.

Imidlertid vil en henlæggelse af hele administrationen til statsaktivforvaltningen efter en overgangsperiode med bl. a. afvik-

ling af de personalemæssige forhold kunne medføre en årlig besparelse på ca. 120.000 kr., jfr. nedenfor side 13, medens en flytning til Sønderjylland vil medføre forøgede udgifter til intern korrespondance, telefon m. v., ligesom ordningen vil nødvendiggøre en personaleforøgelse på i det mindste 2 personer, hvilket alene medfører merudgifter på ca. 30.000 kr.

Hertil kommer, at en nyordning efter nævnte retningslinjer vil medføre dels administrative vanskeligheder og forsinkelse af sagssekspeditionen, dels besvær for låntagerne.

En flytning af administrationen til Sønderjylland vil således medføre forøgede udgifter i forhold til den nugældende ordning, og da udvalgets opgave er at nå frem til en besparelse og forenkling af administrationen, har man opgivet tanken om en sådan løsning og i stedet overvejet en henlæggelse af administrationen til finansministeriets statsaktivforvaltning.

Da der indenfor udvalget fra alle sider har været enighed om, at den nuværende lånekasseordning såvel bevillingsmæssigt som administrativt i hovedsagen har virket tilfredsstillende, har man fundet, at der burde tilstræbes en ordning, hvorved man i videst muligt omfang bevarer lånekassens nuværende struktur, men med de ændringer, der er fornødne og hensigtsmæssige for at opnå den forenkling og besparelse, der tilsigtes.

Udvalget foreslår derfor, at lånekassens administration henlægges til finansministeriets statsaktivforvaltning, hvor det fornødne administrationsapparat allerede er til stede, at den nuværende bestyrelse på 18 medlemmer afgår, og at organisationen iøvrigt opbygges efter følgende retningslinjer:

1) Der udnævnes en ny *bestyrelse* på 8 medlemmer bestående af en formand, en repræsentant for finansministeriet, to repræsentanter for Tønder amt, to repræsentanter for Haderslev amt og to repræsentanter for Åbenrå-Sønderborg amt.

Bestyrelsen, der beskikkes for 6 år ad gangen, skal som hidtil tage sig af budget- og bevillingsspørgsmål, men bør efter nærmere i vedtægterne fastsatte regler have mulighed for at delegere sin myndighed, jfr. nedenfor.

Bestyrelsens amtsrepræsentanter bør iøvrigt virke efter samme retningslinjer som hidtil.

2) Under bestyrelsen foreslås oprettet et *administrativt udvalg* bestående af formanden og statsaktivforvaltningens repræsentant, og således at lånekassens nuværende fg. direktør stilles til rådighed for udvalget.

3) *Lånebevilling*. Det foreslås, at lånsøgerne som hidtil retter henvendelse til den lokale amtsrepræsentant, der undersøger den enkelte låntagers forhold og afgiver indstilling til det under 2) nævnte administrative udvalg, hvis afgørelse kan indbringes for bestyrelsen.

Dokumentudfærdigelse foretages af statsaktivforvaltningen.

4) *Bogholderi, terminsopkrævning og incasso* forestås af statsaktivforvaltningen.

5) Ansøgning om *omprioritering, relaxation m. v.* sendes gennem amtsrepræsentanten til statsaktivforvaltningen, der kan forelægge sagen for det administrative udvalg. Udvalgets afgørelse kan indbringes for bestyrelsen.

6) Spørgsmål vedrørende *henstand og tvangsauktion* henlægges til statsaktivforvaltningen med eventuel forelæggelse for det administrative udvalg. Også her bør der være adgang til sagens forelæggelse for bestyrelsen.

Den foreslåede ordning vil kunne gennemføres uden lovændring.

Ligesom det foran side 11 er bemærket vedrørende hypoteklånepondens personale, skal det fremhæves, at der ikke består nogen retlig forpligtelse for lånekassen eller finansministeriet til at skaffe institutionens personale fortsat beskæftigelse, men også for heromhandlede område finder udvalget det rimeligt, at der tages størst muligt hensyn til personalets forhold.

Det foreslås, at lånekassens personale stil-

les til rådighed for finansministeriets statsaktivforvaltning, der heraf kan udvælge det personale, der vil være behov for, og således at den nuværende fg. direktør, der er 65 år, stilles til rådighed for det administrative udvalg med bevarelse af sin nuværende aflønning og den tilsagte ret til pensionslignende understøttelse jfr. foran side 9, medens den honorarlønnede direktør, der er over 70 år, afskediges.

Hvad angår de 2 fuldmægtige, der er født henholdsvis 1889 og 1894, foreslås det, at disse i en overgangsperiode beskæftiges i statsaktivforvaltningen for herigennem at medvirke til arbejdsøvertageisen og bistå forvaltningens sagsbehandlende personale i videreførelsen af den hidtidige praksis for administrationen af lånekassens lån. Udvalget finder det rimeligt, at de pågældende bevarer deres nuværende vederlag og tilsagn om pensionslignende understøttelse, dog således at de pågældende som normalt fratræder ved opnåelse af 70-års alderen.

Tilbage er herefter et personale på 1 overassistent, 3 assistenter og 2 kontorassistenter, hvoraf 1 kontorassistent vil kunne beskæftiges varigt i statsaktivforvaltningen, medens 2 assistenter vil kunne gives beskæftigelse i en overgangsperiode. For så vidt angår den del af personalet, der ikke vil kunne beskæftiges efter nyordningen, henvises til den understøttelsesordning, der er omtalt foran side 9. Udvalget finder, at det pågældende personale først bør opsiges på det tidspunkt, da nyordningen træder i kraft, og at der bør gives et opsigelsesvarsel på 9 måneder.

Gennem den foreslåede nyordning skulle der, når de personalemæssige forhold efterhånden er afviklet, kunne opnås en besparelse på mindst ca. 120.000 kr. årlig.

Udvalget foreslår ud fra praktiske hensyn, at nyordningen iværksættes samtidig med ophævelsen af Sønderjydsk Hypoteklånepond.

København, den 3. juli 1959.

Sv. Aistrup.

Jørgen Andersen.

E. Dige.

F. Heick.

Formand.

Knud Korst.

Alfred Kristensen.

J. Paulsen.

Frederik Slipsager.

Bjørn Svensson.

F. Teichert.

J. V. Madsen.

Lovudkast.

Som foran anført skulle nyordningen vedrørende Lånekassen for Sønderjylland kunne gennemføres uden lovændring, hvorimod ophævelsen af Sønderjydske Hypoteklånepandfond må have lovgivningsmagtens tilslutning.

Udvalget skal derfor vedrørende hypoteklånepandfonden fremsætte følgende forslag, der er udarbejdet i forståelse med boligministeriet, hvorunder den pågældende institution henhører:

Forslag til lov om ophævelse af Sønderjydske Hypoteklånepandfond.

§ 1.

Den ved lov nr. 33 af 28. februar 1927 og tillægslove af 31. marts 1931 og 4. december 1931 oprettede Sønderjydske Hypoteklånepandfond med det formål at yde lån mod sekundær pantet i landejendomme i Sønderjylland, jfr. herved tillige § 4 i lov nr. 164 af 16. maj 1934, ophæves fra 1959 at regne.

§ 2.

Det låntagerne ifølge hypoteklånepandfondens vedtægter § 4, jfr. tillæg IV. § 4, påhvilede solidariske ansvar ophæves, og låntagerens adgang til andel i reservefondet i medfør af statutternes § 28 bortfalder.

§ 3.

Hypoteklånepandfondens aktiver, herunder fordringer på debitorer (incl. forstrækningsbeløb) kasse-, bank- og girobeholdning, ekstraordinær reservefond, inventar m. v., samt fondens passiver, herunder gæld til Kongeriget Danmarks Hypotekbank, deposita m. v. overtages af finansministeriet på statskassens vegne.

§ 4.

Finansministeren bemyndiges til at afhænde de overtagne fordringer på fondens lånedebitorer (herunder forstrækningsbeløb) til sparekasser i de sønderjydske landsdele på følgende vilkår:

- 1) Fordringerne overdrages pr. uden ansvar for statskassen til parikurs.
- 2) Fordringerne overtages af sparekasserne mod kontant betaling. Dog kan finansministeren i særlige tilfælde tillade, at betaling finder sted over højst 5 år, imod at den til enhver tid skyldige restgæld forrentes med 5 % p.a.
- 3) Den i fondens statutter § 16, jfr. tillæg IV. § 9, hjemlede adgang til at opkræve bidrag til reservefondet med 214 ‰ af den oprindelige hovedstol halvårlig, samt den i statutterne § 17, jfr. tillæg II, hjemlede adgang til i tilfælde af ejerskifte, relaksation m. v. at opkræve ekstraordinære afdrag overtages af sparekasserne. Derimod bortfalder den i fondens statutter § 18 hjemlede adgang til at opkræve ekstraordinære bidrag til reservefondet.
- 4) Der tilsikres låntagerne adgang til omprioritering og relaksation på nærmere af finansministeren fastsatte vilkår.
- 5) Transport af fordringerne fra statskassen til sparekasserne kan ske uden stempeberigtigelse. løvrigt bortfalder de i lov nr. 33 af 28. februar 1927 om oprettelse af Sønderjydske Hypoteklånepandfond § 7 hjemlede lempelser med hensyn til stempel og tinglysning m. v.

S 5.

Finansministeriet på statskassens vegne afvikler på de hidtidige vilkår det lån på indtil 20 mill. kr., der ved fondens oprettelse, jfr. statutterne § 5, blev ydet imod statsgaranti af Kongeriget Danmarks Hypo-

tekbank, men dog således, at den eventuelle difference, der måtte fremkomme mellem de ordinære afdrag til hypotekbanken og sparekassernes afdrag til statskassen, indbetales som ekstraordinært afdrag på gælden til hypotekbanken.

Skitse til overenskomst.

I forbindelse med ophævelsen af Sønderjydske Hypoteklånepand, Tønder, jfr. lov nr. af overdrager finansministeriet på statskassens vegne herved til sparekasse af hypoteklånepandens fordringer (incl. forstrækningsbeløb) et beløb til pålydende værdi kr. , fordelt på stk. pantebreve med sikkerhed i fast ejendom til en rente af 5 % p.a.

Overdragelsen sker på følgende vilkår:

Pkt. 1.

Fordringerne overtages uden ansvar for statskassen pr. til parikurs eller for ialt kr. , hvilket beløb betales (afvikles med kr.) kontant, (medens restbeløbet afdrages over år med kr. halvårlig, der erlægges til finanshovedkassen, girokonto nr. 5000, i hver 11. juni og 11. december termin, første gang i termin 19. Sparekassen har ret til at præstere ekstraordinære afdrag.

Det til enhver tid skyldige restbeløb forrentes med 5 % p. a., der erlægges på samme tid og samme sted som forannævnte afdrag.

Udeblivelse med afdrag og renter udover 8 dage efter forfaldstid medfører, at hele restgælden forfalder til øjeblikkelig betaling).

Pkt. 2.

Fordringerne, der hidtil er afviklet med en fast halvårlig ydelse på 3 o/ af den oprindelige hovedstol, hvoraf renten udgør 2½ % af den til enhver tid værende restgæld og bidrag til reservefond 214 ‰ af den oprindelige hovedstol, medens resten er afdrag, overdrages på tilsvarende vilkår, således at sparekassen har ret til fortsat at opkræve de til nævnte reservefondsbidrag svarende beløb, hvilke beløb fremtidig tilfalder sparekassen. Den i fondens statutter § 18 hjemlede adgang til at opkræve ekstraordinært bidrag til reservefondens bortfalder.

Pkt. 3.

Sparekasserne forpligter sig til at give låntagerne adgang til omprioritering indenfor den enkelte ejendoms ejendomsværdi med

tillæg af den værdi af besætning og inventar, der opgives til skattevæsenet, men dog ikke udover den i lov nr. 33 af 28. februar 1927, § 3, stk. 1, fastsatte begrænsning, hvorefter de af fonden ydede lån ikke kan overstige 25 ‰ af normalt kreditforingslån i vedkommende ejendom, og nævnte lån i forbindelse med det foranstående lån som 1. prioritet aldrig kan udgøre mere end ialt 75 ‰ af ejendommens værdi med besætning og inventar. Ved fastsættelse af værdien lægges de af hypoteklånepand hidtil anvendte retningslinier til grund. - Adgang til relaxsation tillades efter tilsvarende bestemmelser.

Sparekassen har adgang til ved relaxsation samt i tilfælde af, at et til betaling forfaldent lån tillades at forblive indestående i ejendommen, at kræve ekstraordinært afdrag og/eller terminsvise, ekstraordinære afdrag, alt uden at hovedstolsnedsættelse kan kræves.

Pkt. 4.

Overdragelse af fordringerne kan fremtidig kun ske til sparekasser i de sønderjydske landsdele og på samme vilkår, som er fastsat i nærværende overenskomst.

Såfremt fordringerne ikke ved nærværende overdragelse er betalt kontant til statskassen, kan de kun overdrages videre på betingelse af, at et til de overdragne fordringers restgæld med påløbne renter svarende beløb indbetales til finansministeriet.

Pkt. 5.

Det låntagerne hidtil påhvillende solidariske ansvar bortfalder ved overdragelsen.

Eventuelt tilsvaret til låntagerne for andel i hypoteklånepandens reservefond er sparekassen uvedkommende.

Pkt. 6.

Transport af fordringerne fra statskassen til sparekassen kan ske uden stempelberigtigelse. Iøvrigt bortfalder de i lov nr. 33 af 28. februar 1927 om oprettelse af Sønderjydske Hypoteklånepand § 7 hjemlede lempelser med hensyn til stemling og tinglysning m. v.

København, den. 1959.